

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5CdoR/13/2024
Identifikačné číslo spisu: 1224200587
Dátum vydania rozhodnutia: 28.11.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Erika Zajacová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1224200587.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletého K. J., narodeného XX. E. XXXX, bytom u matky, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, dieťa matky Bc. Z. L., narodenej XX. G. XXXX, L., R. X/A, t. č. L., P. XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou Kanisová & Kanis Advokátska kancelária s. r. o., Bratislava, Ďumbierska 3F, IČO: 36 836 460, a otca Ing. H. J.Á., narodeného XX. X. XXXX, L., R. X/A, o nariadenie neodkladného opatrenia, vedenej na Mestskom súde Bratislava II pod sp. zn. 39P/30/2024, o dovolaní matky proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave z 03. mája 2024 sp. zn. 14CoP/82/2024 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Odôvodnenie

1. Mestský súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) uznesením z 11. marca 2024 sp. zn. 39P/30/2024 zamietol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.2. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že návrhu otca na nariadenie neodkladného opatrenia nevyhovel, keď nemal preukázanú bezodkladnú potrebu nariadenia neodkladného opatrenia. Dôvodil, že rodičia maloletého nie sú manželmi a nežijú v spoločnej domácnosti. Vo veci maloletého prebieha konanie o zmenu úpravy styku otca s maloletým, v ktorom konaní bolo pojednávanie dňa 07. marca 2024 odročené na neurčito za účelom nariadenia znaleckého dokazovania a taktiež konanie o nariadenie výkonu súdneho rozhodnutia, v ktorom súd nariadil výkon súdneho rozhodnutia a zároveň nariadil neodkladné opatrenie, ktorým uložil výchovné opatrenie rodičom, povinnosť podrobiť sa odbornému psychologickému poradenstvu v rozsahu 10 hodín pre každého z rodičov a 3 hodiny spoločne obom rodičom s cieľom zlepšenia vzájomnej komunikácie rodičov a vzájomnej akceptácie rodičov s tým, že odborné psychologické poradenstvo sa bude realizovať na Úrade práce sociálnych vecí a rodiny Bratislava, referáte poradensko-psychologických služieb, pracovisko Bratislava V, Svoradova I, Bratislava. Súd zároveň odložil výkon rozsudku bývalého Okresného súdu Bratislava III z 24. júna 2021 č. k. 37P/107/2020-151 o styku otca s maloletým do skončenia nariadeného neodkladného opatrenia o výchovnom opatrení a zároveň do skončenia preverenia podnetu z 19. októbra 2023, podaného MUDr. Y. H. P., PhD. vo veci prešetrenia potenciálneho sexuálneho zneužitia

maloletého, odstúpeného Okresnej prokuratúry Bratislava III dňa 09. novembra 2023 Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava. S poukazom na odôvodnenie rozhodnutia vo veci výkonu súdneho rozhodnutia a na skutočnosť, že vo veci maloletého bolo nariadené výchovné opatrenie rodičom maloletého, ktoré doposiaľ skončené nie je, súd prvej inštancie návrh otca na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol. Po skončení nariadeného výchovného opatrenia súd vyhodnotí dosiahnutie účelu výchovného opatrenia. Súd prvej inštancie vo veci aplikoval § 2 ods. 1 a 2, § 360 a § 367 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“) a § 324 ods. 1, § 325 ods. 1, § 326 ods. 1, § 328 ods. 1 a § 329 ods. 1 veta prvá a ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

1.3. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 CMP.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie otca uznesením z 03. mája 2024 sp. zn. 14CoP/82/2024 uznesenie súdu prvej inštancie zmenil tak, že: otec je do právoplatného skončenia konania o zmene úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu sp. zn. B3-39P/99/2022, dočasne oprávnený stretávať sa s maloletým dieťaťom K. J., nar. XX. E. XXXX každý týždeň v kalendárnom roku vo štvrtok v čase od 15:30 hod. do 17:00 hod. v priestoroch subjektu Centrum pre deti a rodiny Bratislava - Učiteľská za prítomnosti povereného odborného pracovníka tohto akreditovaného zariadenia. Matka je povinná maloletého na styk s otcom riadne pripraviť a sama alebo prostredníctvom ňou poverenej osoby zabezpečiť účasť maloletého na stretnutiach.

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd skonštatoval, že právny stav spočíval v čase jeho rozhodovania v tom, že je vydané vykonateľné rozhodnutie upravujúce styk otca so synom, ktoré sa nevykonáva a ktorého výkon bol súdom nariadený, avšak zároveň odložený. Rovnako prebieha konanie o zmenu úpravy styku a uloženie výchovného opatrenia a vzájomnom návrhu matky na zvýšenie výživného. Odvolací súd sa nestotožnil so závermi súdu prvej inštancie o nepotrebnosti neodkladnej a dočasnej úpravy styku otca s maloletým dieťaťom. Z obsahu spisu mal odvolací súd osvedčené, že rodičia nežijú v spoločnej domácnosti a od júna 2023 nemá otec žiaden kontakt so synom, faktickú osobnú starostlivosť o maloleté dieťa zabezpečuje výlučne matka. Obvinenia matky zo sexuálneho zneužívania syna a nevhodných výchovných praktík sú extrémne závažnými, preto je nevyhnutné, aby tieto obvinenia (založené prevažne na vyjadrení maloletého, ktorý sa zdôveril matke a na pozorovaní nevšedných prvkov v správaní maloletého) boli riadne prešetrené a doložené znaleckým dokazovaním. Vo veci nebolo vznesené otcovi ani obvinenie a z nahrávok poskytnutých otcom ako aj zo správ opatrovníka je zrejmé, že maloletý K. mal s otcom (v tom čase, keď sa s otcom pravidelne stýkal) dobrý vzťah. Odvolací súd preto pristúpil k akémusi testu proporcionality, kde na jednej strane stojí záujem maloletého na zdravom fyzickom a duševnom vývine (ktorý by mohol byť narušený činmi, z ktorých je otec matkou obvinený), na strane druhej je záujem maloletého na dobrom vzťahu s vlastným otcom, na pestovaní väzieb s najbližšou osobou. Na oboch stranách stojí vždy v prvom rade záujem maloletého. Po zvážení dvoch možných vyššie spomenutých zásahov do K. psychického, fyzického a duševného vývoja, odvolací súd považoval formu asistovaného stretávania za kompromisné riešenie. Absolútne obmedzenie styku otca a dieťaťa v tak útlom veku by totiž mohlo viesť k nenapraviteľným škodám vo vzťahu syn - otec. Vzhľadom na závažné obvinenia matky nemožno pripustiť ani nelimitovaný styk s dieťaťom, a preto odvolací súd po zhodnotení všetkých proti sebe stojacich záujmov považoval asistovaný styk za najlepšie riešenie pre maloletého. Odvolací súd pri korekcii úpravy styku otca s maloletým dieťaťom vzal do úvahy najmä správy opatrovníka, z ktorých jednoznačne vyplynul pozitívny vzťah K. k otcovi a mal za to, že asistovaný styk, ktorý nariaďuje, bude dostatočnou zárukou pre matku, že nemusí mať obavu o akékoľvek nevhodné správanie zo strany otca. Nemožno však uprieť synovi, ktorý je vo veľmi citlivom veku zvýraznenom jeho diagnózami, aby sa stretával s otcom, s ktorým mal vybudovaný pekný vzťah, aby tento vzťah rozvíjal a staval na ňom. Rodič, ktorému dieťa nebolo zverené do starostlivosti má právo v primeranom rozsahu sa podieľať na výchove dieťaťa, v starostlivosti oň i na budovaní citových a rodinných väzieb, je a stále zostáva rodičom so všetkými právami a povinnosťami z tohto vzťahu vyplývajúcimi. Ak má dieťa rodiča, ktorý sa mu chce venovať, nemožno dieťaťu toto právo uprieť, ak neexistujú závažné dôvody. Matka takéto dôvody vidí v možnom ohrození syna zo strany otca, avšak tieto obavy matky nie sú podložené relevantnými dôkazmi. Odvolací súd priamo neimplikoval, že by matkine obvinenia boli účelové, avšak jej vnímanie situácie považoval za podmienené subjektívnym prežívaním, ktoré je poznačené hostilnými vzťahmi medzi rodičmi a

prírodzenou potrebou za každú cenu ochrániť svoje dieťa. Pokiaľ išlo o určenie subjektu, ktorý bude asistovaný styk sprevádzať, resp. kde bude prebiehať, odvolací súd vychádzal zo správy povereného opatrovníka, ktorý vo vyjadrení z 01. marca 2024 odporučil zariadenie Centrum pre deti a rodiny Bratislava - Učiteľská pre výkon asistovaného styku.

2.2. Odvolací súd na vec aplikoval § 2 ods. 1 CMP a § 324 ods. 1, § 325 ods. 1, ods. 2 písm. d) a § 388 CSP.

2.3. Vo vzťahu k trovám konania odvolací súd uviedol, že o nich rozhodne súd v rozhodnutí, ktorým konanie končí (§ 52, § 58 CMP).

3. Proti uvedenému uzneseniu odvolacieho súdu podala matka (ďalej aj ako „dovolateľka“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP. Podstatou dovolania bola námietka, že odvolací súd sa vo svojom rozhodnutí síce zaoberal otázkou realizácie asistovaného styku, avšak v jeho rozhodnutí absentuje vysporiadanie sa so skutočnosťou, ktorú uviedla v odvolaní, že CDR Učiteľská nie je schopné realizovať asistovaný styk pri prebiehajúcom trestnom konaní (trestné stíhanie pre podozrenie zo sexuálneho zneužívania mal. syna otcom). Dovolateľka uviedla v časti III. dovolania stručný sumár vyjadrenia CDR Učiteľská a konania kolíznej opatrovníčky. Z uvedeného je podľa nej zrejmé, že CDR Učiteľská neposkytuje asistovaný styk pri dôvodnom podozrení zo zneužívania, a preto CDR Učiteľská postupovala v rozpore s tým, čo je uvedené v ich interných normách/postupoch a v rozpore s programom zariadenia. Dovolateľka mala za to, že odvolací súd pochybil a nesprávnym procesným postupom jej znemožnil uskutočňovanie jej procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Nereflektovanie vyjadrenia dovolateľky o nemožnosti realizácie asistovaného styku zo strany CDR Učiteľská na základe ich vlastného vyjadrenia spôsobilo, že odvolací súd zaviazal CDR Učiteľská k realizácii asistovaného styku, ktorého realizácia je v rozpore s ich vnútornými normami a programom centra, na čo vo svojich vyjadreniach dovolateľka opakovane upozornila. Vzhľadom na uvedené dovolateľka navrhla, aby odvolací súd zrušil uznesenie odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a rozhodnutie a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

4. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu uviedol, že rozhodnutie o dovolaní ponecháva na zvážení odvolacieho súdu.

5. Otec vo vyjadrení k dovolaniu navrhol dovolanie odmietnuť podľa § 447 písm. c) CSP, resp. podľa § 447 písm. f) CSP. Nesúhlasil s tvrdením dovolateľky, že napadnuté uznesenie je rozhodnutím vo veci samej, nakoľko nie je spojené so žiadnym iným konaním, preto je proti nemu prípustné dovolanie. Napadnuté uznesenie o neodkladnom opatrení podľa názoru otca nekonzumuje vec samu, pretože je dočasné a bude dotknuté rozhodnutím vo veci o zmene úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu, v ktorom súd meritórnym rozhodnutím upraví pomery maloletého syna. Otec taktiež tvrdil, že v texte dovolania absentuje uvedenie, v čom vada podľa § 420 písm. f) CSP spočíva, t. j. dovolateľka nevymedzila uvádzaný dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 431 CSP, pričom jej dovolacia argumentácia je nezrozumiteľná. Záverom sa vyjadril aj ku skutkovým tvrdeniam dovolateľky a poukázal na to, že nariadené neodkladné opatrenie nerešpektuje.

6. Dovolateľka sa v reakcii na vyjadrenie otca k dovolaniu nestotožnila s jeho tvrdeniami. Mala za to, že ide o samostatné konanie (jeho samostatnosť nevylučuje ani skutočnosť, že môže prebiehať súčasne, resp. počas konania vo veci samej), v ktorom sa rozhoduje o poskytnutí neodkladnej ochrany ako samostatného nároku nezávislého a nijako neovplyvňujúceho konanie vo veci samej. Dodala, že odvolací súd pri rozhodovaní nebral do úvahy jej tvrdenia o nemožnosti realizovať styk Centrom pre rodiny a deti - Učiteľská. Vyjadrila sa tiež k realizácii nariadeného neodkladného opatrenia, resp. k Záznamu z práce s rodinou z 21. augusta 2024.

7. Konania vo veciach starostlivosti súdu o maloletých sa od 01. júla 2016 riadia ustanoveniami CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. CMP v § 76 až § 77a obsahujúcich niektoré ustanovenia o dovolaní „neustanovuje inak“, ak ide o prípustnosť dovolania v posudzovanej veci; prípustnosť dovolania matky bolo preto potrebné posudzovať podľa ustanovení CSP.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníčka konania (matka) zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

9. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

10. Dovolatelka vyvodzovala prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak v konaní došlo k niektorej z procesných väd, ktoré sú vymenované v § 420 písm. a) až f) CSP. Najvyšší súd už v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/236/2016 (publikovanom v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako judikát R 19/2017) uviedol, že základným a spoločným znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je prípustné dovolanie podľa § 420 CSP, je to, že ide buď o rozhodnutie vo veci samej alebo o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. V prípade, že dovolať vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 420 CSP, dovolací súd prednostne skúma, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti v dovolaní tvrdenej procesnej vady v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP pristúpi dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Z uvedeného je zjavné, že ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a) až f) CSP irelevantné, či k namietanej procesnej vade došlo alebo nie.

12. Z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (napr. R 21/2018) vyplýva, že rozhodnutie o neodkladnom opatrení, ktoré spĺňa kritérium prípustnosti dovolania „vo veci samej“ a ktorým sa „konanie končí“ v zmysle § 420 CSP, je také, ktoré konzumuje vec samu. Jedná sa o prípady, kedy rozhodnutie o neodkladnom opatrení je iniciované a vydané ešte pred konaním vo veci samej a zároveň, na ktoré už nebude nadväzovať konanie vo veci samej. Ide teda o rozhodnutia, u ktorých sa nepredpokladá, že budú po ich vydaní dotknuté meritórnym rozhodnutím vydaným v súvisiacej veci. Rozhodnutia, ktoré nekonzumujú vec samu sú najmä tie, ktoré sú vydané v priebehu súvisiaceho konania vo veci samej.

13. V posudzovanom prípade je dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu, ktorým dovolací súd zmenil uznesenie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu otca na nariadenie neodkladného opatrenia. Dovolací súd preto skúmal, či napadnuté uznesenie odvolacieho súdu je rozhodnutím vo veci samej, prípadne rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Dospel k záveru, že prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nie je daná, nakoľko sa nejedná o takýto typ rozhodnutia odvolacieho súdu. Zo samotného znenia zmeňujúceho výroku uznesenia odvolacieho súdu vyplýva, že otec je dočasne oprávnený stretávať sa s maloletým dieťaťom vo vymedzenom čase a v priestoroch určeného subjektu za prítomnosti povereného odborného pracovníka tohto akreditovaného zariadenia, a to do právoplatného skončenia konania o zmene úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu sp. zn. B3 - 39P/99/2022, t. j. ide o dočasnú úpravu pomerov účastníkov konania na čas do právoplatného skončenia s vecou bezprostredne súvisiaceho konania. Dovolací súd poukazuje aj na bod 25. uznesenia odvolacieho súdu, kde sám dovolací súd uviedol, že toto rozhodnutie predstavuje len dočasnú úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému a neodkladným opatrením sa neprejudikujú práva účastníkov a tretích osôb. Súd prvej inštancie až v konaní vo veci samej (o zmene úpravy práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu vedenom pod sp. zn. B3-39P/99/2022) na základe vykonaného dokazovania (aj znaleckého) so zameraním sa na preskúmanie všetkých účastníkmi tvrdených

skutočností ako aj vyhodnotenia dôkazov vydá konečné rozhodnutie, ktoré bude sledovať záujem maloletého dieťaťa a jeho zdravý psychický a fyzický vývin. Dovolací súd konštatuje, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu tak nemá povahu rozhodnutia vo veci samej a nie je ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Až súdne rozhodnutie vydané v riadnom mimosporovom konaní na základe vykonaného dokazovania, zistenia skutočného stavu veci (Čl. 6 a § 35 CMP) a posúdenia najlepšieho záujmu dieťaťa je tým, ktoré upravuje pomery účastníkov končeným a meritórnym spôsobom.

14. Z uvedených dôvodov dovolací súd dovolanie odmietol ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

15. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd nerozhodoval, nakoľko o ňom rozhodne súd prvej inštancie v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

16. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.